Lietas Nr. C39081014
CA 0269-15/12

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Valmierā 2015.gada 3.septembrī

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese Z.Cera, tiesnese S.Bakmane, tiesnesis D.Lazdiņš,
sekretāre S.Ābola-Kalniņa,
piedaloties /pers. C/, Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras pārstāvim /pers. E/, Valsts policijas pārstāvei /pers. F/,

izskatot atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. C/ prasībā pret Latvijas valsti Latvijas Republikas /pers.D/ un Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas personā par morālā kaitējuma atlīdzību lietā ar trešo personu Valsts policiju sakarā ar Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras apelācijas sūdzību par Valmieras rajona tiesas 2015.gada 27.februāra spriedumu,

K O N S T A T Ē J A,

ka /pers.C/Valmieras rajona tiesā 2014.gada 7.aprīlī cēlis prasību. Atbilstoši prasības precizējumiem prasība celta pret Latvijas valsti Latvijas Republikas /pers.D/ un Iekšlietu ministrijas personā par morālā kaitējuma atlīdzību, ar trešo personu Valsts policiju.

Prasītājs lūdz:

1) piedzīt no /pers.D/ atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu 15000 EUR,

2) piedzīt no Iekšlietu ministrijas atlīdzību par prasītājam Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 6000 EUR, atlīdzību par Latvijas Republikas Satversmes 89., 95.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 5000 EUR, atbilstīgu atlīdzinājumu par Latvijas Republikas Satversmes 89., 111., 94.pantā garantēto tiesību aizskārumu 30000 EUR,

3) piedzīt tiesāšanās izdevumus.

Prasība pamatota uz Latvijas Republikas Satversmes 89., 92., 93., 94., 95., 96., 111.pantu, Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 7., 10., 14.pantu, Civillikuma 1635., 1772.-1779., 2352., 2352.^{1}, 2347., 2.pantu, likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1.-9.pantu, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 8.-11.pantu.

Prasībā norādīts, ka 2013.gada 5.februārī uzsākts kriminālprocess Nr.11511000413 pēc Krimināllikuma 231.panta pirmajā daļā paredzētām noziedzīgā nodarījuma pazīmēm. 2013.gada 6.februārī ap plkst.14.00 Rīgā, pilsētas centrā, dzelzceļa stacijas laukumā, netālu no ieejas veikalā "Origo", prasītājs aizturēts kā aizdomās turētā persona un, saslēgts rokas dzelžos, nogādāts kriminālpolicijas nodaļā, kur izdarīta viņa kratīšana. Aizturēšanas, kratīšanas izdarīšanas, ievietošanas īslaicīgās aizturēšanas vietā laikā un līdz nopratināšanai prasītājam bijusi liegta iespēja sazināties ar savu aizstāvi. Īslaicīgās aizturēšanas izolatorā prasītājs atradies līdz 2013.gada 8.februārim. Kopā prasītājs apcietinājumā pavadījis laika periodu no 2013.gada 6. līdz 8.februārim plkst.15.30. Kriminālprocess Nr.11511000413 izbeigts 2013.gada 29.augustā.

Apstāklis, ka prasītājs aizturēts un apcietināts galvaspilsētas centrā, ko redzēja daudz līdzcilvēku, prasītāju pazemojis. Prasītājs apvainots noziedzīgu darbību izdarīšanā, kādas viņš nav veicis. Tiesībsargājošās iestādes nepamatoti apšaubījušas prasītāja darbības atbilstību likumam un tikumam. Nepamatota apsūdzību izdarīšana prasītājam sagādājušas garīgas ciešanas un mokas, kas izpaudās arī bažās, raizēs, nemierā, bēdās, skumjās, emocionālā šokā. Prasītājs izcieta pazemojumu, viņam bija bailes par rītdienu un bērniem. Prasītājam zuda ticība tiesībsargājošo iestāžu kompetencei. Prasītājam nepamatoti neticēja, ka viņš nav izdarījis huligānismu. Prasītājs bija paziņojis, ka ir 2.grupas invalīds, smagi slims un medikamentu, kuru viņam nav līdz, atkarīgs. Ievietošana apcietinājumā un nenodrošināšana ar prasītājam nepieciešamajiem medikamentiem radīja reālu apdraudējumu prasītāja dzīvībai un prasītājam Latvijas Republikas Satversmes 93.pantā garantētām tiesībām, jo smakšana, bronhiālās astmas lēkme ir bīstama dzīvībai. Atrodoties īslaicīgās aizturēšanas izolatorā, prasītājs ievietots kamerā Nr./numurs/ kopā ar citiem apcietinātiem. Prasītāja veselības stāvoklis krasi pasliktinājies, ko ietekmēja kamerā esošie sadzīves apstākļi – piesmēķēts, smakas, svaiga gaisa trūkums. Prasītāja veselības stāvokļa dēļ uz īslaicīgās aizturēšanas izolatoru vairākkārt izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība. Medicīniskā palīdzība bijusi nepieciešama arī uzreiz pēc atbrīvošanas, jo turpinājusies izolatorā sākusies smakšana, kas sagādājusi mokas un ciešanas. Šo divu diennakšu laikā ir aizskartas prasītājam Latvijas Republikas Satversmes 94., 95.pantā, Civillikuma 2352.pantā noteiktās tiesības. Nosakot atlīdzību par morālo kaitējumu, prasītājs ņem vērā, ka atbildētāja šādu darbību izdara atkārtoti, tā nihilistisko attieksmi pret likumos noteikto atbildētājas tiešo pienākumu izpildi, ka prasītājam atkārtoti ir nolaupīta brīvība laikā, kad tiek izskatīta civillieta

Nr.C27153112, ka atbildētāja tīši turpina šādu darbību un praksi, neizdarot secinājumus, un tiesu iepriekš noteiktās prasītājiem atlīdzinājumu summas nav atturējušas atbildētāju no šādu darbību izdarīšanas, ka no kriminālprocesa Nr.11511000413 uzsākšanas 2013.gada 5.februārī līdz izbeigšanai 2013.gada 29.augustā pagājuši ilgāk kā seši mēneši, kura laikā prasītājs ar vairāk par desmit procesuālajiem dokumentiem vērsies pie atbildētājas un lūdzis sekmēt kriminālprocesu un noskaidrot objektīvo patiesību, savukārt atbildētāja tīši izdarījusi bezdarbību, ka kriminālprocess Nr.11511000413 tieši ietekmēja prasītājam piemērojamo drošības līdzekli kriminālprocesā Nr.11130038813, ka pret prasītāju uzsākts un tiek īstenots kriminālprocess Nr.11130038813 par tādu darbību izdarīšanu, kādas prasītājs nav izdarījis un tieši atbildētāja nav tīši izdarījusi objektīvās patiesības noskaidrošanu, uz atbildētājas izdomājumiem, kas ir nepamatoti, turpina uzturēt apsūdzību tiesā. Prasītājs aizskārumu novērtē 15000 EUR apmērā.

Laikā no 2013.gada 6. līdz 8.februārim prasītājam ierobežotas korespondences tiesības un saskarsmes tiesības, tādejādi pārkāptas Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā garantētās tiesības. Šis tiesību pārkāpums novērtēts 6000 EUR apmērā.

Prasītājam bija nolaupīta brīvība un atbildētāja nolaupīja prasītājam iespēju sazināties ar tuviniekiem un dēlu, kurš gaidījis tēva zvanu. Prasītājs bijis apsolījis dēlam 2013.gada 6.februāra vakarā no Rīgas atvest dāvanu. Prasītājam un viņa dēlam tika sagādātas neērtības.

Laikā no 2013.gada 6. līdz 8.februārim prasītājam nav nodrošināti cilvēcīgi un likumam atbilstoši apstākļi, kas nav nekaitīgi, nav nodrošināta atbilstoša ārstēšanās un vajadzīgā medicīniskā palīdzība. Kamerā esošā tualete nav bijusi norobežota no pārējās telpas, kas radīja neērtības, bija spiests saost un elpot tualetē esošās personas izkārnījumu izgarojumus. Kamerā ievietotās personas smēķēja, tā bija piesmēķēta. Prasītājs bija spiests ēst šādos apstākļos. Šādi apstākļi uzskatāmi par pazemojošiem un necilvēcīgiem. Tādejādi ir pārkāptas Latvijas Republikas Satversmes 89., 95.pantā, Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 1.pantā garantētās tiesības. Šo tiesību aizskārumu prasītājs novērtē 5000 EUR apmērā.

Laikā no 2013.gada 6. līdz 8.februārim, prasītājam atrodoties apcietinājumā, viņam nav nodrošināta atbilstoša ārstēšana un vajadzīgā medicīniskā palīdzība. Prasītājs slimo ar smagas pakāpes bronhiālo astmu, glikokortekoīdu atkarīga. Prasītājam regulāri jālieto noteikti medikamenti, kas viņam nav doti. Prasītāja veselības stāvoklis pasliktinājās un bija bronhiālais paasinājums, ko pasliktināja sliktie un veselībai nedrošie sadzīves apstākļi. Prasītājs vairākkārt smacis, izcietis mokas un ciešanas, kā rezultātā izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība. Tādējādi aizskartas Latvijas Republikas Satversmes 89., 111., 94.pantā garantētās tiesības un nodarīts miesas bojājums, kas novērtēts 30000 EUR apmērā.

/pers.D/rakstveida paskaidrojumā par prasību (1.sēj.l.l.124-125) prasību atzīst daļēji, t.i., daļā par to, ka prasītāja labā nosakāma morālā kaitējuma kompensācija daļā par nepamatotu aizturēšanu kriminālprocesā Nr.11511000413.

2013.gada 5.februārī uzsāktais kriminālprocess pret prasītāju par huligāniskām darbībām, kas veiktas pret kārtības policijas inspektori, izbeigts ar 2013.gada 29.augusta lēmumu, jo /pers. C/ vainu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā nav izdevies pierādīt un nav iespējams savākt papildu pierādījumus (reabilitējošs apstāklis). Kriminālprocesa laikā prasītājs bijis aizturēts divas dienas – no 2013.gada 6. līdz 8.februārim.

Saistībā ar kriminālprocesa izbeigšanu /pers. C/, pamatojoties uz likumu "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu", vērsies Ģenerālprokuratūrā ar iesniegumiem par zaudējumu atlīdzību. Ar Ģenerālprokuratūras prokurora 2013.gada 14.novembra lēmumu daļēji apmierināts /pers. C/ iesniegums un viņam saskaņā ar minētā likuma 4.panta otro daļu - par to, ka viņam nepamatotas aizturēšanas rezultātā bija liegta iespēja iestāties darbā laika periodā no 2013.gada 6. līdz 8.februārim, piešķirta zaudējumu atlīdzība 5,37 Ls. Ar Ģenerālprokuratūras prokurora 2013.gada 20.decembra lēmumu noraidīts /pers. C/ iesniegums.

Prasības daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu saistībā ar nepamatoto aizturēšanu kriminālprocesā saskatāms nemantisko zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats atbilstoši likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 5.panta trešajai daļai, 2.panta 2.punktam un 3.panta pirmās daļas 2.punktam - kriminālliieta pret personu izbeigta personu reabilitējošu apstākļu dēļ un persona izbeigtajā kriminālprocesā bijusi aizturēta. Lai noteiktu taisnīgu atlīdzības apmēru, izslēdzot iespēju cietušajam nepamatoti iedzīvoties uz kaitējuma nodarītāja rēķina, prasītājam jāpamato savu prasījumu pamatotība, taču viņš nav iesniedzis pierādījumus par to, ka sakarā ar nepamatotu aizturēšanu nodarīts morālais kaitējums, kurš būtu kompensējams viņa norādītajā apmērā.

Tā kā normatīvie akti neietver morālā kaitējuma apmēra noteikšanas kritērijus, tad atlīdzības apmērs nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. Lai novērtētu, kādas sekas tiesību aizskārums atstājis uz prasītāju, nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jāņem vērā arī prasītāja personības raksturojums (*Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SKC-651/2012*). Izvērtējot /pers.C/ personas datus, redzams, ka viņš iepriekš trīs reizes notiesāts par noziegumiem. Saistībā ar izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem /pers. C/ divas reizes izcietis brīvības atņemšanas sodu. Minētais liecina, ka prasītājs, vairākkārt izdarot noziedzīgus nodarījumus, par ko izcietis brīvības atņemšanas sodu, pats savu brīvību neuzskata par nozīmīgu vērtību. Kā arī secināms, ka brīvības atņemšanas vieta prasītājam ir pierasta vide, kas nevar viņam izraisīt tādas bailes, pazemojumu un citas negatīvas emocijas salīdzinājumā ar personu, kura nekad nav atradusies un izcietusi brīvības atņemšanas sodu.

Nosakot atlīdzību par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu, jāņem vērā tiesu prakse līdzīgās lietās par morālā kaitējuma atlīdzību (*Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SKC-452/2013*). Analizējot tiesu praksi (*lieta Nr.C27104909, Nr.C27155509, Nr.C27162813*), prasība par atlīdzinājuma piedziņu tiek atzīta daļēji, lūdzot tiesu noteikt /pers. C/ morālā kaitējuma atlīdzību par nepamatotu aizturēšanu uz divām diennaktīm ne lielāku par 40 EUR, t.i., 20 EUR par katru nepamatotās aizturēšanas dienu.

Prasība attiecībā uz atsevišķi nodalītajiem prasījumiem par to, ka aizturēšana kriminālprocesā veikta publiskā vietā, ko redzējuši daudzi cilvēki, aizturēto turēšanas vietā nav tikuši nodrošināti cilvēcīgi apstākļi, netika nodrošināti atbilstoši veselības aizsardzības pasākumi, un ierobežotas tiesības saņemt un nosūtīt korespondenci, kā arī prasītājam ar aizturēšanu

nodarīta psihiska trauma, netiek atzīta. Prasītājs šajā daļā prasību nav pierādījis, kā arī nav pamatojis, ka norādītie tiesību aizskārumi vērtējami atsevišķi no nepamatotās aizturēšanas.

Mantisko zaudējumu atlīdzināšanas kārtība saistībā ar izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu noteikta likumā "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu". Personu pieteikumus par mantisko zaudējumu atlīdzību izskata Ģenerālprokuratūra un Tieslietu ministrija. Minēto iestāžu amatpersonu pieņemtos lēmumus par atlīdzības izmaksu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Tā kā jautājums par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu izskatāms minētajā likumā noteiktajā kārtībā - administratīvajā procesā, nevis civilprocesuālajā kārtībā, tad strīds par likumā "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" paredzēto mantisko zaudējumu atlīdzināšanas apmēru nevar ietilpt nemantisko zaudējumu atlīdzināšanas prasības priekšmetā, un šajā daļā lietā izbeidzama tiesvedība pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 1.punktu.

Iekšlietu ministrija rakstveida paskaidrojumā par prasību (1.sēj.l.l.131-132) prasību neatzīst, norādot, ka cilvēktiesību ievērošanu publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un privātpersonu nodrošina Administratīvā procesa likums. Ievietojot prasītāju īslaicīgās aizturēšanas vietā, Valsts policija kā iestāde Administratīvā procesa likuma izpratnē veikusi valsts pārvaldes funkciju.

Prasības pieteikumā norādītie apstākļi neliecina par jebkādu civiltiesisku prasības esamību, kas aizsargājama Civilprocesa likuma 1.panta pirmajā daļā noteiktajam, ka katrai fiziskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Apstākļiem, ar kuriem prasītājs pamatojis prasības pieteikumu (prasītājs turēts īslaicīgās aizturēšanās vietā neatbilstīgos cilvēktiesību standartiem apstākļos, viņam liegta medicīniskās palīdzības saņemšana, ierobežotas saskarsmes un korespondences tiesības), ir publiski tiesisks raksturs, jo iestāde (Valsts policija), ievietojot un turot prasītāju īslaicīgās aizturēšanās vietā, rīkojusies publisko tiesību jomā. Tādējādi jautājumam par morālā kaitējuma atlīdzināšanu iestādes faktiskās rīcības dēļ ir publiski tiesisks, nevis civiltiesisks raksturs. Ievērojot minēto, tiesvedība lietā izbeidzama, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto, ka tiesa izbeidz tiesvedību, ja lietas izskatīšana nav pakļauta tiesai.

Trešā persona Valsts policija rakstveida paskaidrojumā (2.sēj.l.l.44-46) norāda, ka no prasības pieteikuma satura konstatējams, ka prasītājs pārsūdz iestādes – Valsts policijas – faktisko rīcību, nenodrošinot noteiktus apstākļus, liedzot medicīniskās palīdzības saņemšanu, ierobežojot saskarsmes un korespondences tiesības, kā rezultātā radīts morāls kaitējums, un šāds strīds skatāms Administratīvā procesa likumā noteiktā kārtībā. Prasītāja prasība par naudas piedziņu vērsta uz to, lai saņemtu atbilstīgu atlīdzinājumu par Valsts policijas amatpersonu prettiesisko faktisko rīcību, tas ir, no publiski tiesiskajām attiecībām starp prasītāju kā privātpersonu un Valsts policiju kā iestādi, kura darbības veikusi publisko tiesību jomā. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu zaudējumu, ko privātpersonai nodarījusi valsts pārvaldes iestāde, darbojoties publisko tiesību valsts pārvaldes jomā, atlīdzības prasījuma pamats ir pašas iestādes, augstākās iestādes vai ar tiesas spriedumu atzīta prettiesiska šīs iestādes faktiskā rīcība vai par prettiesisku ir atzīts šīs iestādes izdotais administratīvais akts un prasības par šādu zaudējumu atlīdzināšanu ir pakļautas izskatīšanai attiecīgajā valsts pārvaldes iestādē un administratīvajā tiesā, bet nevis tiesā civilprocesuālajā kārtībā. Līdz ar to, tā kā saskaņā ar Civilprocesa likuma 23.pantu tiesai pakļauti tieši un tikai civiltiesiskie strīdi, tiesvedība izbeidzama saskaņā ar Civilprocesa likuma 223.panta 1.punktu.

Ar Valmieras rajona tiesas 2015.gada 27.februāra spriedumu nospriests prasību apmierināt daļēji: - piedzīt no /pers.D/par labu prasītājam 204,43 EUR (galvenais parāds 200 EUR, rakstveida pierādījumu iegūšanas izdevumi 4,43 EUR); - noteikt prasītājam tiesības saņemt no /pers.D/ likumiskos procentus 6% gadā no piedzītā, bet neatmaksātā galvenā parāda līdz sprieduma izpildei, nosakot, ka procentu pieaugums apstājas, kad to daudzums sasniegs neatmaksātā galvenā parāda apmēru; - noraidīt prasību piedzīt no /pers.D/ atlīdzību par nodarīto morālo kaitējumu 14800 EUR; - noraidīt prasību piedzīt no Iekšlietu ministrijas atlīdzību par Satversmes 96.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 6000 EUR, atlīdzību par Satversmes 89., 95.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 5000 EUR, atbilstīgu atlīdzinājumu par Satversmes 89., 111., 94.panta tiesību aizskārumu 30000 EUR.

Spriedumā attiecībā uz prasītāja prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības 15000 EUR piedziņu no /pers.D/ par prasītāja nepamatotu aizturēšanu uz divām diennaktīm norādīts, ka lietā nepastāv strīds par to, ka valstij jāatlīdzina prasītājam atlīdzinājums par viņam nodarīto morālo kaitējumu sakarā ar nepamatotu aizturēšanu uz divām diennaktīm saskaņā ar likumu "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu", bet strīds pastāv par morālā kaitējuma atlīdzības apmēru. Tiesa nav apšaubījusi, ka nepamatota personas aizturēšana un atrašanās īslaicīgās aizturēšanas vietā personai sagādā garīgas ciešanas un psiholoģiskus pārdzīvojumus. Minētais ir morāla trauma ikvienam indivīdam, neskatoties uz to, vai viņš jau iepriekš atradies brīvības atņemšanas vietā un ir bijis iepriekš sodīts par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, jo piespiedu līdzeklis piemērots balstoties uz nepamatotām aizdomām, ka prasītājs izdarījis noziedzīgo nodarījumu. Tiesa uzskatījusi, ka atbildētājas /pers.D/ apgalvojums, ka prasītājam atrašanās īslaicīgās aizturēšanas vietā ir pierasta vide, kas nevar viņam izraisīt tādas bailes, pazemojumu un citas negatīvas emocijas salīdzinājumā ar personu, kura nekad nav atradusies un izcietusi brīvības atņemšanas sodu, nav pamatots. Tiesa uzskatījusi, ka prasītājs nav iesniedzis pierādījumus, kas apstiprina, ka viņa aizturēšanas laikā veiktas darbības, kas pazemotu prasītāju, t.i., veiktas darbības, kas pārsniegtu tās darbības, kas attiecīgajā situācijā bija jāveic, lai prasītāju aizturētu un nogādātu Valsts policijas iestādē. Vienlaicīgi tiesa, ņemot vērā, ka attiecīgais kriminālprocess pret prasītāju izbeigts, uzskatījusi, ka prasītāja nepamatota aizturēšana neapšaubāmi radīja viņam garīgas ciešanas un psiholoģiskus pārdzīvojumus. Minētais ņemams vērā, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru. Tāpat tiesa, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, ņēmusi vērā apstākļus, kas prasītājam varēja radīt garīgas ciešanas un psiholoģiskus pārdzīvojumus - prasītājs apsūdzēts noziedzīga nodarījumu

izdarīšanā, kuru viņš nav izdarījis; viņš ievietots apcietinājumā, nenodrošinot ar nepieciešamajiem medikamentiem, tādējādi radot reālu apdraudējumu dzīvībai, jo smakšana, bronhiālās astmas lēkme ir bīstama dzīvībai; atrodoties īslaicīgās aizturēšanas izolatorā, prasītāja veselības stāvoklis krasi pasliktinājās, ko ietekmēja kamerā esošie sadzīves apstākļi – piesmēķēts, smakas, svaiga gaisa trūkums; veselības stāvokļa dēļ uz īslaicīgās aizturēšanas izolatoru vairākkārt izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība, kas bijusi nepieciešama arī uzreiz pēc atbrīvošanas, jo viņam turpinājās izolatorā sākusies smakšana; prasītājam sagādātas garīgas ciešanas un mokas, kas izpaudās arī bažās, raizēs, nemierā, bēdās, skumjās, emocionālā šokā; izciests pazemojums, viņam bijušas bailes par rītdienu un bērniem. Ievērojot minēto, tiesa uzskatījusi, ka prasītājs pierādījis viņam nodarītā morālā kaitējuma esamību, kā rezultātā valstij ir pienākums atbildēt par tiesību aizskārumu, kas nodarīts prasītājam, nepamatoti viņu aizturot un ievietojot īslaicīgās aizturēšanas vietā, kas noteikts arī Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā, paredzot, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Nosakot atlīdzības apmēru par morālo kaitējumu, tiesa ņēmusi vērā kaitējuma raksturu, tā nodarīšanas apstākļus un sekas (jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam ir jābūt atlīdzinājumam). Turklāt salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam. Tiesa uzskatījusi, ka lietu faktiskie apstākļi (piemēram, morālā kaitējuma smagums, sekas, atlīdzības samērs ar sekām) katrā gadījumā vērtējami individuāli, jo nav pilnīgi analogu dzīves situāciju. Vienoti var būt doktrīnā un judikatūrā atzītie kritēriji, kas izmantojami apmēra noteikšanai. Vērtējot prasītāja fizisko un morālo ciešanu pakāpi, tiesa ņēmusi vērā, ka prasītājam nedaudz mazāk kā divas diennaktis bez pamatotiem iemesliem bija ierobežota viena no būtiskākajām cilvēka dzīves vērtībām – brīvība, un visu šo laiku viņš ir bijis nošķirts no sabiedrības kopumā, liedzot prasītājam realizēt savas tiesības un brīvības. Tiesa nav apšaubījusi ģimenes ārstes /pers. K/ izziņu par prasītāja veselības stāvokli 2013.gada 11.februārī, t.i., neilgi pēc tam, kad prasītājs atbrīvots no īslaicīgās aizturēšanas vietas, kurā norādīts, ka prasītājs ir bijis nervozs, plaušās paasināta elpošana, sēcoša izelpa, diagnoze bronhiālā astma, smaga persistējoša, stresa situācija, nakts miega traucējumi. Tiesa nav apšaubījusi, ka iepriekš minētais prasītāja veselības stāvoklis 2013.gada 11.februārī saistīts ar viņa aizturēšanu un atrašanos īslaicīgās aizturēšanas vietā. Ievērojot minēto, tiesa atzinusi, ka lietā gūti pierādījumi tam, ka prasītāja pārdzīvojumi ir saistāmi ar smagām fiziskām ciešanām, tādejādi uzskatāms, ka viņam ir nodarīts smags morālais kaitējums. Nosakot morālā kaitējuma apmēru, tiesa ņēmusi vērā iedibinājušos tiesu praksi salīdzināmās lietās (Rīgas apgabaltiesas 2013.gada 2.oktobra spriedumu civillietā Nr.C27251211, 2013.gada 2.janvāra spriedumu civillietā Nr.C27212010, Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 17.oktobra spriedumu civillietā Nr.C27237610, Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas spriedumu civillietā Nr.C27226313, 2014.gada 4.novembra spriedumu civillietā Nr.C27140514, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 24.janvāra spriedumu civillietā Nr.C04304207). Tiesa, nosakot, ka no/pers.D/par labu prasītājam piedzenama atlīdzība par morālo kaitējumu 200 EUR, uzskatījusi, ka šāds piedzenamās summas apmērs izpilda morālā kaitējuma atlīdzības trīs galvenās funkcijas – taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkciju. Norādīts, ka, apmierinot prasību daļā par atlīdzības piedziņu, tiek apliecināta valsts atbildība un ievērots arī sociālais taisnīgums, jo sabiedrības interesēs ir tiesiskā paļāvība, tai skaitā uz taisnīgu atlīdzību nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā.

Prasītāja prasība piedzīt no Iekšlietu ministrijas atlīdzību par prasītājam Latvijas Republikas Satversmes 96.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 6000 EUR, atlīdzību par prasītājam Latvijas Republikas Satversmes 89., 95.pantā garantēto cilvēktiesību aizskārumu 5000 EUR, atbilstīgu atlīdzinājumu par Latvijas Republikas Satversmes 89., 111., 94.panta tiesību aizskārumu 30000 EUR noraidīta kā nepamatota.

Tiesa saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu, Civillikuma 1765.pantu atzinusi prasītājam tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētājas /pers.D/ likumiskos 6% gadā no piedzītā, bet neatmaksātā galvenā parāda 200 EUR līdz sprieduma izpildei, nosakot, ka saskaņā ar Civillikuma 1763.pantu procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu, tādejādi procentu pieaugums apstājas, kad to daudzums sasniegs neatmaksātā galvenā parāda apmēru.

No prasītāja aprēķinātās un lūgtās ar lietas vešanu saistīto izdevumu 10,55 EUR, kas sastāv no izdevumiem dokumentu kopēšanai 4,43 EUR, un izdevumiem papīra un pastmarku iegādei 6,12 EUR, piedziņu no atbildētāja, tiesa atbilstoši Civilprocesa likuma 44.pantā norādītajam par to, kas ir uzskatāms par ar lietas vešanu saistītajiem izdevumiem (izdevumi papīra un pastmarku iegādei 6,12 EUR nav uzskatāmi par ar lietas vešanu saistītiem izdevumiem), no /pers.D/par labu prasītājam piedzinusi izdevumus dokumentu kopēšanai 4,43 EUR (izdevumi, kas saistīti ar rakstveida pierādījumu iegūšanu - Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 3.punktu).

Spriedumu daļā, ar kuru no /pers.D/ par labu prasītājam piedzīta atlīdzība 200 EUR par morālo kaitējumu, pārsūdzējusi /pers.D/, iesniegtajā apelācijas sūdzībā (2.sēj.l.l.102-103) lūdzot noteikt prasītājam morālā kaitējuma atlīdzību par nepamatotu aizturēšanu uz divām dienām ne lielāku par 40 EUR.

Apelācijas sūdzībā minēts, ka tiesa, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, nav ņēmusi vērā, ka līdzīgās situācijās atsevišķu indivīdu attieksme pret notikumiem (tai skaitā tiesību aizskārumu) ir dažāda, t.i., individuāla - morālā kaitējuma dziļums ir individuāls un saistāms ar konkrēto personu. Nosakot kaitējuma apmēru, kas saistīts ar nodarītā morālā kaitējuma dziļumu, pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā /pers. C/ personību raksturojošās ziņas. Dati par prasītāju liecina, ka viņš iepriekš trīs reizes notiesāts par noziegumiem, kā arī šobrīd atrodas brīvības atņemšanas vietā saistībā ar tiesvedību apsūdzībā par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, prasītājs divas reizes izcietis brīvības atņemšanas sodu. Minētais liecina, ka prasītājs, vairākkārt izdarot noziedzīgus nodarījumus, par ko izcietis brīvības atņemšanas sodu, pats savu brīvību neuzskata par nozīmīgu vērtību un tādēļ atrašanās brīvības atņemšanas vietā viņam nevarēja izraisīt tādas bailes, pazemojumu vai kādas citas negatīvas emocijas salīdzinājumā ar personu, kura nekad nav atradusies un izcietusi brīvības atņemšanas sodu.

Tiesa nepamatoti konstatējusi, ka prasītājam nodarīts smags morālais kaitējums, saistot to ar ģimenes ārstes /pers. K/ izziņu par prasītāja veselības stāvokli 2013.gada 11.februārī, t.i., neilgi pēc tam, kad prasītājs atbrīvots no īslaicīgās aizturēšanas vietas – trīs dienas pēc atbrīvošanas 2013.gada 8.februārī. Līdz ar to nav pamata izdarīt secinājumu, ka prasītāja veselības stāvoklis pasliktinājies tieši nepamatotās aizturēšanas dēļ un raksturojams kā smagi fiziski pārdzīvojumi - attiecīgi

pierādījumi lietā nav iesniegti un tiesai nav zināms par prasītāja gaitām trīs dienu garumā pirms vēršanās pie ģimenes ārsta.

Tiesa, norādot, ka, nosakot morālā kaitējuma apmēru, jāņem vērā iedibinājušos tiesu praksi salīdzināmās lietās, nemaz nav vadījusies no spriedumā minētajās lietās noteiktajām kompensācijām, kā arī nepamatoti atsaukusies uz judikatūru, kas nav salīdzināma ar izskatāmo lietu. Neskatoties uz to, ka virkne spriedumā pieminēto tiesu nolēmumu ir attiecināmi uz lietu, tiesa, nemotivējot, lietā noteikusi ievērojami lielāku kompensāciju, nekā minēts tiesu nolēmumos, no kā izriet, ka atsauce uz tiesu praksi līdzīgās lietās tiesas spriedumā iekļauta vien formāli - neizvērtējot kompensācijas apmērus pēc būtības. Līdz ar to tiesa nav ievērojusi judikatūrā izteikto atziņu, ka atlīdzības apmēra noteikšanai ir vērā ņemami tiesas spriedumi citās lietās, kas veido vienveidīgu tiesu praksi. Turklāt salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam (Augstākās tiesas Senāta nolēmums lietā Nr.SKC-452/2013). Turklāt tiesa nav ņēmusi vērā un izvērtējusi atbildētājas paskaidrojumos norādītos tiesu nolēmumus (likumīgā spēkā stājušos nolēmumus civillietā Nr.C27104909, Nr.C27155509, Nr.C27162813).

Prasītājs rakstveida paskaidrojumā par apelācijas sūdzību (2.sēj.l.l.113-116) norāda, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un tiesas spriedums pārsūdzētajā daļā atstājams negrozīts, prasītājs pievienojas tiesas spriedumā norādītajai motivācijai un argumentācijai. Tiesa pareizi un pamatoti sasaistījusi smaga morālā kaitējuma rašanos ar cēloņiem un sekām, proti, no 2013.gada 6. līdz 8.februārim prasītājam nav sniegta likumam "Par invalīdu sociālo un medicīnisko palīdzību" 12.pantam un Latvijas Republikas Satversmes 111.pantam atbilstoša veselības aprūpe, nav nodrošināta pieeja un nav doti medikamenti, no kuru lietošanas prasītājam izveidojusies atkarība un kas nepieciešami prasītāja organisma funkciju normālai norisei, sakarā ar ko prasītājam notika lēkmes un tika izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība, kas lēkmes kupēja ar toksisku vielu saturošu medikamentu; veselības stāvoklis pasliktinājās apcietinājumā esošo cilvēktiesību standartiem neatbilstošo sadzīves apstākļu dēļ - prasītājs ievietots kamerā kopā ar personu, kura kamerā smēķēja; prasītājam nenodrošināja korespondences tiesības; prasītāju neinformēja par aizturēšanas iemesliem; prasītājam nav nodrošināta uzturēšanās veselībai drošos un nekaitīgos apstākļos, tādos, kas nepazemo godu un cieņu; nav nodrošināta likumam atbilstoša veselības aprūpe; tādējādi konstatējams, ka tiesa pareizi un pamatoti konstatēja, ka prasītāja veselības stāvoklis krasi pasliktinājās tieši apcietinājumā – laikā no 2013.gada 6. līdz 8.februārim, un arī pēc apcietinājuma radot paliekošas sekas, ko apliecina lietā esošie rakstveida pierādījumi – Rīgas Neatliekamās medicīniskās palīdzības stacijas izraksti, ģimenes ārstes /pers. K/ izziņa par prasītājam konstatētajiem veselības traucējumiem un nepieciešamību lietot medikamentus.

Atbildētājas apgalvojums, ka atrašanās apcietinājumā prasītājam ir pierasta vide, nav pamatots un to neapliecina pierādījumi. Šis apgalvojums ir prasītāja cieņu un godu aizskarošs, tas neatbilst patiesībai, tāpat atbildētāja nav iesniegusi pierādījumus šādam apgalvojumam.

Minēts, ka kriminālprocess uzsākts bez likumiska pamata, pamatojies uz Valsts policijas darbinieka apzināti nepatiesa ziņojuma par prasītāja darbībām pamata, kas nav apstiprinājies kriminālprocesā, pierādot, ka valsts amatpersona, kura kriminālprocesā bijusi cietusī, procesa virzītājam sniegusi apzināti nepatiesu ziņojumu, izdarot nelikumīgu fiziskās personas datu apstrādi. Atbildētāja, tīši, demonstrējot nihilistisku attieksmi pret likumu ievērošanu, laužot Prokuratūras likuma kārtībā doto zvērestu, piesmejot likumu un tautu, izdarīja bezdarbību, nereaģēja uz likumpārkāpumu.

Norādīts uz vispārzināmu faktu, ka tieši atbildētājas noziedzīgās darbības dēļ noziedzīgus nodarījumus izdarījušie netiek sodīti, bet nevainīgas personas tiek turētas apcietinājumā, kā tas izriet no kriminālprocesa Nr.11130038813, kurā prasītājs apsūdzēts tādu darbību izdarīšanā, kādas viņš nav izdarījis, uz ko arī atbildētāja nav reaģējusi un gluži pretēji, atbildētājas amatpersona prokurore Signe Silanža tīši sekmējusi apzināti nepatiesu pierādījumu radīšanu.

Tādējādi redzams, ka līdz šim tiesu noteiktās kompensācijas nav sekmējušas pildīt amata pienākumus atbilstoši likumam un nav atturējušas atbildētāju no bezdarbības.

Sniegta atsauce uz Rīgas apgabaltiesas spriedumu lietā Nr.C27153112, ar kuru nospriests daļēji apmierināt prasītāja prasību pret Ģenerālprokuratūru par morālā kaitējuma piedziņu un no Ģenerālprokuratūras par labu prasītājam piedzīts 50 EUR par katru nepamatoti apcietinājumā pavadīto diennakti.

Paskaidrojumā arī minēts, ka Ģenerālprokuratūras prokurors A.Reinis, tīši, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, ieņemamo amatu, rupji pārkāpjot likuma "Par tiesu varu" $28.^{1}$-$28.^{2}$pantu, piekļuva Tiesu informācijas sistēmai, rupji pārkāpjot Prokuratūras likuma 1., 2., 5.pantu, Latvijas Prokuroru ētikas kodeksa konfidencialitātes nosacījumus, izdarīja rupju un cinisku prasītājam likumā un Latvijas Republikas Satversmē garantēto tiesību aizskārumu, proti, prokurors A.Reinis ieguva, apstrādāja, izplatīja Valmieras rajona tiesas 2014.gada 5.novembra slēgtā tiesas sēdē izskatītas krimināllietas Nr.11130038813 tiesas nolēmumu, kas nav stājies likumīgā spēkā, kas nav parakstīts. Ar ko apliecinās fakts, ka prokurors, būdams tautai zvērējis kalpot saskaņā ar Prokuratūras likuma 60.pantu, ir lauzis zvērestu, demonstrējot, ka tautai dotais svinīgais solījums ir pupu mizas un piesmējis tautu un likumu, pilnībā ignorējot jebkuras Latvijas Prokuroru ētikas kodeksa normas, kas ir atbildētājas iestādes sistēmiska darbība. Norāda, ka prokurors A.Reinis, būdams vainīgs, nav iedrošinājies atvainoties. Atbildētāja, izbeidzot kriminālprocesu Nr.11300049401, nav atvainojusies.

Tiesas sēdē atbildētājas Latvijas Republikas /pers.D/ pārstāvis prokurors Armīns Reinis uzturēja iesniegto apelācijas sūdzību, atzina prasību daļā par morālā kaitējuma 40 EUR piedziņu un paskaidroja, ka divu diennakšu aizturēšana bijusi nepamatota, kamdēļ valstij ir pienākums atbildēt par institūciju rīcību un kompensēt personas pamattiesību aizskārumu. Norādīja, ka pirmās instances tiesas noteiktā kompensācija nav taisnīga, tā ir pārāk liela. Tiesa nav ņēmusi vērā prasītāja personību raksturojošas ziņas, ka prasītājs ir iepriekš trīsreiz sodīts, divreiz atradies brīvības atņemšanas vietās par nopietniem noziedzīgiem nodarījumiem. Tiesa nav vērtējusi, ka šādai personai aizskārums atrodoties divu diennakšu apcietinājumā nav tik liels kā personai, kura dzīvo saskaņā ar morāles normām. Tiesa arī nav ņēmusi vērā līdzīga rakstura lietas, kurās kompensācija noteikta mazāka kā šajā lietā. Tiesa nav vadījusies pēc prakses, uz kuru pati atsaukusies. Nepamatoti konstatēts, ka radīts smags morāls kaitējums, nepamatoti tas saistīts ar ārstes izziņu par personas veselības stāvokli. Izziņa nav pierādījums, jo sastādīta pēc paša pacienta sūdzībām. Uzskata, ka tiesa nepamatoti noteikusi atbildētājas pienākumu maksāt likumiskos

procentus.

Trešās personas Valsts policijas pārstāve /pers. F/ norādīja, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un pievienojās atbildētājas pārstāvja paskaidrotajam tiesas sēdē.

Tiesa uzskata, ka lieta izskatāma bez Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas, kurai paziņots par lietas izskatīšanu, pārstāvja piedalīšanās, jo nekonstatē Civilprocesa likuma 209., 210.pantā minētos pamatus lietas izskatīšanas atlikšanai. Turklāt tiesa ņem vērā, ka spriedums daļā, ar kuru izspriests prasījums pret Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju nav pārsūdzēts un stājies likumīgā spēkā.

Tiesa izskatot lietu ņem vērā prasītāja /pers. C/ rakstiski apelācijas instances tiesai iesniegtos paskaidrojumus, jo tiesa, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 67.panta nosacījumiem par atkārtotu kārtības traucēšanu lietas izskatīšanas laikā ar tiesas lēmumu /pers. C/ izraidīja no sēžu zāles, kas situācijā, kad lieta tiek skatīta videokonferences ar Centrālcietumu režīmā, izpaudās, atslēdzot videoiekārtu un tādējādi pārtraucot prasītāja piedalīšanos tiesas sēdē.

Motīvu daļa

Tiesa, uzklausījusi lietas dalībnieku paskaidroto, iepazinusies ar lietas materiāliem, izvērtējusi pierādījumus lietā, uzskata, ka prasība ir daļēji apmierināma, atzīstot par pamatotu Latvijas Republikas/pers. D/ apelācijas sūdzību.

Civilprocesa likuma 203.panta otrā daļa paredz, ka gadījumā, ja spriedums pārsūdzēts kādā daļā, tā nepārsūdzētajā daļā spriedums stājas spēkā, kad notecējis termiņš tā pārsūdzēšanai. Tā kā puses nav pārsūdzējušas Valmieras rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru tiesa nospriedusi noraidīt prasību pret Latvijas Republikas Iekšlietu ministriju par 6000 EUR piedziņu par prasītāja korespondences tiesību un saskarsmes brīvību ierobežošanu aizturēšanas laikā; par 5000 EUR piedziņu par nekaitīgu, cilvēcīgu un likumam atbilstošu apstākļu nodrošināšanu un atbilstošas ārstēšanas un medicīniskās palīdzības nodrošināšanu aizturēšanas laikā; par 30000 EUR piedziņu par miesas bojājuma nodarīšanu, nesniedzot kvalitatīvu aprūpi aizturēšanas laikā, kā arī puses nav pārsūdzējušas spriedumu daļā, ar kuru noraidīts prasījums pret Latvijas Republikas/pers. D/ par morālā kaitējuma 14800 EUR apmērā piedziņu un apmierināts prasījums daļā par rakstveida pierādījumu iegūšanas izdevumu 4,43 EUR piedziņu no Latvijas Republikas/pers. D/ prasītāja labā, spriedums šajā daļā ir stājies likumīgā spēkā un tiesa apelācijas kārtībā šos prasījumus neskata.

Nav strīda par pirmās instances tiesas konstatētajiem faktiem.

2013.gada 5.februārī Valts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 1.biroja 1.nodaļā uzsākts kriminālprocess Nr.11511000413 par huligāniskām darbībām pret Valts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Brasas iecirkņa Kārtības policijas nodaļas inspektori Aneti Milli- Grebeņņikovu par Krimināllikuma 231.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

2013.gada 6.februārī, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 264.panta pirmās daļas otro punktu, /pers. C/ tika aizturēts.

2013.gada 8.februārī /pers. C/ tika atbrīvots no īslaicīgās aizturēšanas vietas.

2013.gada 29.augustā Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kriminālpolicijas pārvaldes 1.biroja 1.nodaļas inspektore Anžela Fjodoroviha nolēmusi izbeigt kriminālprocesu Nr.11511000413, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 392.panta otro daļu, 392.[1]pantu, jo nav izdevies pierādīt /pers. C/ vainu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un nav iespējams savākt papildu pierādījumus, kas ir reabilitējošs apstāklis.

2013.gada 14.novembrī Ģenerālprokuratūras prokurors A.Reinis nolēma daļēji apmierināt /pers. C/ iesniegumu un izmaksāt viņam kompensāciju 5,37 Ls apmērā par to, ka viņam nepamatotas aizturēšanas rezultātā bija liegta iespēja iestāties darbā laika periodā no 2013.gada 6.februāra līdz 2013.gada 8.februārim (1.sēj.l.l.157).

Likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 5.panta trešā daļa paredz personas tiesības celt prasību par tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas radies izziņas iestādes nepamatotas rīcības rezultātā, nosakot, ka tā izskatāma tiesā civilprasības kārtībā.

Likuma 1.panta trešā daļa noteic, ka izziņas iestādes rīcība ir nepamatota šā likuma izpratnē, ja tās lēmums pieņemšanas brīdī ir atbildis materiālo un procesuālo tiesību normām, taču vēlāk radies šā likuma 2.pantā paredzētais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats. Savukārt likuma 2.panta otrais punkts kā tiesisko pamatu zaudējumu atlīdzināšanai norāda krimināllietas izbeigšanu personu reabilitējošu apstākļu dēļ, bet 3.panta pirmās daļas 3.punkts paredz zaudējumu atlīdzināšanas gadījumu, ja persona tikusi aizturēta Kriminālprocesa likumā noteiktā kārtībā.

Tiesai nav šaubu un nav arī strīda par konstatēto apstākļu juridisko novērtējumu un morālās kompensācijas maksāšanas pienākumu. /pers. C/ pienākas morālā kaitējuma atlīdzinājums par atrašanos apcietinājumā laika periodā no 2013.gada 6.februāra līdz 8.februārim, konstatējot likumā paredzēto pamatu - sakarā ar kriminālprocesa Nr.11511000413 izbeigšanu reabilitējošu apstākļu dēļ, izziņas iestādes darbība, aizturot personu kriminālprocesa likumā noteiktā kārtībā, atzīstama par nepamatotu.

Tiesā ir strīds par morālā kaitējuma atlīdzības apmēru.

Atbildētāja Latvijas Republikas/pers. D/ atzīst prasību daļā par morālā kaitējuma atlīdzības apmēra 40 EUR noteikšanu. Tiesa, vērtējot konkrētās lietas apstākļus, secina, ka nav pamata noteikt lielāku morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, ka prasība pārējā daļā par atlīdzības 160 EUR piedziņu ir noraidāma.

Civillikuma 1635.panta otrā daļa noteic, ka ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisko tiesību vai nemantisko labumu aizskārumu. Atlīdzības apmēru par

morālo kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Tā kā nav šaubu, ka nepamatota atrašanās apcietinājumā rada ciešanas aizturētajai personai, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, tiesai jāvērtē kaitējuma smagums un sekas katrā konkrētā gadījumā.

Tiesību normās nav doti kritēriji atlīdzības apmēra noteikšanai, kamdēļ tiesai pašai tiesību norma ir jāpiepilda ar konkrētai situācijai atbilstošu saturu, jāizvērtē visi apstākļi par prasītājam nodarīto kaitējumu.

Tiesa piekrīt atbildētājas viedoklim, ka, nosakot morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, tiesai ir jāvadās pēc tiesu prakses salīdzināmos gadījumos, ka salīdzināmos apstākļos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam, kas savukārt atzīts judikatūrā (*Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 31.oktobra spriedums lietā SKC 452/2013*), kura jāņem vērā tiesai, piemērojot tiesību normas (Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa). Augstākās tiesas Senāts norādījis, ka, nosakot atlīdzību par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu, jāņem vērā tiesu prakse līdzīgās lietās par morālā kaitējuma atlīdzību, lai personas nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā atlīdzība par morālo kaitējumu būtu taisnīga un atbilstoša morālā kaitējuma smagumam un tā radītajām sekām. Tātad judikatūrā dota vadlīnija, kritērijs, pēc kā vadīties tiesai, piemērojot tiesību normu par morālā kaitējuma atlīdzību.

Minētajā Augstākās tiesas Senāta spriedumā ir atsauce uz vairākiem spriedumiem, kas ņemami vērā arī izskatāmajā lietā, proti, spriedumiem lietās, kurās morālās kompensācijas piedziņas pamats ir personas nepamatota atrašanās apcietinājumā. Tā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2013.gada 17.jūnijā taisījusi spriedumu lietā Nr.CA-2045-13/28, kurā par 32 apcietinājumā nepamatoti pavadītām dienām piedzinusi atlīdzību 200 Ls (284,57 EUR), Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2012.gada 17.oktobrī lietā Nr. CA-2382-12/31 par atbilstošu atzinusi atlīdzību 300 Ls (426,86 EUR) par nepamatotu atrašanos apcietinājumā divus mēnešus un 24 dienas, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2012.gada 2.aprīlī lietā Nr.CA-1023/18 piedzinusi atlīdzību 1000 Ls (1422,87 EUR) par nepamatotu atrašanos apcietinājumā vairāk kā gadu.

Arī atbildētāja Latvijas Republikas/pers. D/ minējusi vairākus prakses piemērus, spriedumus, kuros atlīdzības apmērs nepārsniedz tās atzīto kompensācijas apmēru: par četru mēnešu nepamatotu atrašanos apcietinājumā piespriesta kompensācija 300 Ls (426,86 EUR) (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2010.gada 22.marta spriedums lietā C27049310/9*); par piecu mēnešu ilgu nepamatotu atrašanos apcietinājumā piespriesta kompensācija 1000 Ls (1422,87 EUR) apmērā (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 1.decembra spriedums lietā C27104909/9*); par 57 dienu ilgu nepamatotu atrašanos apcietinājumā piespriesta atlīdzība 200 Ls (284,57 EUR) apmērā (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 4.novembra spriedums lietā C27155509*); par četru dienu ilgu nepamatotu atrašanos apcietinājumā piespriesta atlīdzība 40 Ls (56,91 EUR) apmērā (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2013.gada 5.novembra spriedums lietā C27162813*).

Pirmās instances tiesa pamatoti norādījusi uz virkni spēkā stājušos spriedumu, kuros apstākļi ir salīdzināmi ar izskatāmo lietu. Par 76 diennakšu atrašanos nepamatotā apcietinājumā par labu personai piedzīta kompensācija 100 Ls (142 EUR) (*Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 2.oktobra spriedums lietā Nr. C27251211*); par nepamatotu apcietināšanu divu mēnešu un 24 dienu garumā personai piespriesta kompensācija 300 Ls (426 EUR) (*Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2012.gada 17.oktobra spriedums lietā Nr. C27237610*); par 40 diennakšu nepamatotu apcietinājumu personai piespriesta kompensācija 250 EUR (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 4.decembra spriedums lietā Nr.C27226313*); par vairāk kā četru mēnešu nepamatotu apcietinājumu personai piespriesta kompensācija 650 EUR (*Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2014.gada 4.novembra spriedums lietā Nr.C27140514*).

Izvērtējot minēto tiesu praksi, apelācijas instances tiesa konstatē, ka par nepamatotu atrašanos apcietinājumā citām personām tiesas nav noteikušas lielāku atlīdzības apmēru par to, kuru atzinusi atbildētāja un kuru noteic apelācijas instances tiesa, vidēji morālās kaitējuma atlīdzības apmērs par nepamatotu atrašanos apcietinājumā vienu diennakti ir 6,05 EUR. Nevienā no minētajām lietām morālā kaitējuma kompensācijas apmērs nepārsniedz Latvijas Republikas/pers. D/ atzīto apmēru (40 EUR jeb 20 EUR par diennakti), rēķinot to atbilstoši apcietinājumā pavadītajam laikam.

Pirmās instances tiesa, lai arī atsaukusies uz tiesu praksi, to nav ņēmusi vērā, kamdēļ noteikusi nepamatoti un nesalīdzināmi lielāku kompensācijas apmēru šajā lietā.

Prasītājs norādījis uz civillietu Nr. C27153112, kurā Rīgas apgabaltiesa noteikusi ievērojami lielāku atlīdzības apmēru par nepamatotu atrašanos apcietinājumā - 50 EUR par katru nepamatoti apcietinājumā pavadīto dienu. Taču spriedums minētajā lietā nevar kalpot ne kā judikatūra, ne kā tiesu prakse, jo tas nav stājies likumīgā spēkā.

Prasītājs, lūdzot kompensāciju no Latvijas Republikas/pers. D/, norādījis uz apstākļiem, ka viņš aizturēts Rīgas centrā, ko redzēja daudz cilvēku, ka viņš ievietots kamerā, kuras sadzīves apstākļu dēļ (nenorobežots sanitārais mezgls, smaka, smēķēšana, svaiga gaisa trūkums) krasi pasliktinājies prasītāja veselības stāvoklis - smakšana, bronhiālās astmas lēkme, kamdēļ uz īslaicīgās aizturēšanas izolatoru vairākkārt tika izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība.

Pirmās instances tiesa nav konstatējusi kādus apstākļus, kas būtu pamats secinājumam, ka konkrētajā gadījumā salīdzinājumā ar citiem gadījumiem, kad personām par morālām un garīgām ciešanām, ko nodarījusi nepamatota atrašanās apcietinājumā, pienāktos lielāks atlīdzības apmērs. Tiesa, cita starpā vispārējā jurisdikcijā izvērtējot publisko tiesību subjekta rīcību, nav konstatējusi kādus īpašus, atšķirīgus apstākļus šajā lietā.

Tiesa nav konstatējusi, ka aizturēšanas laikā veiktas darbības, kas pazemotu prasītāju, kas pārsniegtu tās darbības, kas attiecīgajā situācijā bija jāveic, lai prasītāju aizturētu un nogādātu Valsts policijas iestādē. Tiesa nav konstatējusi tādus nepiemērotos apstākļus apcietinājumā, kas sasniegtu tādu bardzības līmeni, lai varētu konstatēt spīdzinošu, cietsirdīgu vai pazemojošu attieksmi pret prasītāju. Tiesa arī nav konstatējusi, ka prasītājam kā 2.grupas invalīdam īslaicīgās aizturēšanas vietā nebūtu nodrošināts medicīniskās palīdzības minimums. Tiesa, izskatot šos administratīvā procesa kārtībā un tajā noteiktos termiņos izskatāmos un pārsūdzamos jautājumus, noraidījusi prasību par morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu no Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas, nekonstatējot pamatu morālā kaitējuma piedziņai, tātad nekonstatējot ne personas tiesību aizskārumu, ne tā radītu morālo kaitējumu. Spriedums šajā daļā nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā. Līdz ar to šos apstākļus, kurus tiesa nekonstatēja, tiesa arī nevarēja ņemt vērā, nosakot morālā kaitējuma apmēru, prasībā minētie apstākļi attiecībā par aizturēšanas veikšanu un apcietinājumā turēšanas apstākļiem nevarēja būt pamats smagāka morālā kaitējuma

atzīšanai un lielākas kaitējuma atlīdzības noteikšanai šajā gadījumā salīdzinājumā ar tiesu praksē vērtētajiem gadījumiem.

Atbildētāja Latvijas Republikas/pers. D/, raksturojot prasītāja personību, norādījusi, ka prasītājs ir trīs reizes notiesāts par noziegumiem, ka arī pašreiz atrodas brīvības atņemšanas vietā saistībā ar tiesvedību apsūdzībā par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, ka viņš jau divas reizes izcietis brīvības atņemšanas sodu (IeM Informācijas centra izdruka, 1.sēj.l.l.126), saistot šos prasītāja personību raksturojošos faktus ar atzinumu, kas pausts judikatūrā (*Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006.gada 21.septembra spriedums lietā PAC-854/2006*), ka morālā kaitējuma dziļums ir individuāls un saistāms ar konkrēto personu, norādot.

Pirmās instances tiesa noteikusi morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, ņemot vērā, ka nepamatota aizturēšana radījusi garīgas ciešanas un psiholoģiskus pārdzīvojumus aizturētajai personai. Tiesa kā pierādījumu kaitējuma smagumam ņēmusi vērā ģimenes ārstes izziņu par prasītāja veselības stāvokli 2013.gada 11.februārī.

Tiesa piekrīt Latvijas Republikas/pers. D/ viedoklim, ka ģimenes ārstes izziņa (1.sēj.l.l.164) par /pers. C/ veselības stāvokli trīs dienas pēc atbrīvošanas no nedaudz mazāk kā divu diennakšu aizturēšanas, izziņa, kurā norādītie apstākļi ir paša prasītāja izteiktās sūdzības ārstei (nespēja gulēt naktīs, svīšana), kas pierakstīti pēc paša prasītāja vārdiem, nepierāda pamatu lielāka morālā kaitējuma atlīdzības piedziņai par tiesu praksē atzīto. Tiesa ņem vērā, ka valsts ar likumu noteikusi nepamatoti aizturētas personas tiesības saņemt nemantisko jeb morālo kaitējumu tieši par garīgām ciešanām un psiholoģiskiem pārdzīvojumiem, kas radušies saistībā ar nepamatotu atrašanos apcietinājumā.

Ievērojot iepriekšminētos apstākļus, tiesa nekonstatē pamatu, kamdēļ šajā lietā būtu nosakāms morālās kompensācijas apmērs vēl lielāks par atbildētājas atzīto jau divreiz lielāko salīdzinājumā ar citām personām noteikto kaitējuma atlīdzības apmēru par nepamatotu atrašanos apcietinājumā, nekonstatē pamatu pirmās instances tiesas šajā gadījumā noteiktajam vairāk kā piecpadsmit reizes lielākam atlīdzības apmēram.

Nav pamatots Latvijas Republikas/pers. D/ iebildums, ka pirmās instances tiesa nepamatoti lēmusi par procentu maksāšanas pienākuma uzlikšanu atbildētājai. Civilprocesa likuma 195.pants noteic, ka tiesa spriedumā norāda prasītāja tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt procentus, minot to apmēru. Civillikuma 1759., 1765.pants paredz maksāt 6 procentus gadā par svešas naudas lietojumu, kamdēļ no brīža, kad atbildētājiem noteikts pienākums samaksāt konkrētu summu prasītājiem, no brīža, kad prasītājiem ir tiesības saņemt noteiktu naudas summu, tātad no sprieduma, ar kuru konkrēta summa piespriesta, spēkā stāšanās dienas, ievērojot tiesas noteikto termiņu sprieduma labprātīgai izpildei, līdz sprieduma izpildei nosakāmas prasītāja tiesības saņemt likumiskos 6 procentus no parāda summas.

Civillietu tiesas kolēģija, vadoties pēc Civilprocesa likuma 189.-192., 432., 434.panta,

N O S P R I E D A:

daļēji apmierināt /pers. C/ prasību un piedzīt no Latvijas Republikas/pers. D/ par labu /pers. C/, personas kods /personas kods/, no valsts budžetā speciāli paredzētajiem līdzekļiem morālo kaitējumu 40 EUR (četrdesmit eiro) un izdevumus rakstveida pierādījumu iegūšanai 4,43 EUR, kopā 44,43 EUR (četrdesmit četri eiro 43 centi).

Noteikt /pers.C/, personas kods /personas kods/, tiesības saņemt likumiskos 6 % (sešus procentus) gadā no piedzītā, bet nesamaksātā morālā kaitējuma apmēra no sprieduma spēkā stāšanās brīža līdz sprieduma izpildei.

Noteikt sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienu termiņu no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Noraidīt prasību daļā par morālā kaitējuma 160 EUR apmērā piedziņu no Latvijas Republikas/pers. D/ par labu /pers. C/.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā Civilprocesa likuma 451., 452.pantā minētajos gadījumos, iesniedzot kasācijas sūdzību Vidzemes apgabaltiesā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas datuma - 2015.gada 17.septembrī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Z.CERA

Tiesnese S.BAKMANE

Tiesnesis D.LAZDIŅŠ